Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

دانشگاه علوم پزشکی بابل، نشریه اسلام و سلامت
دوره اول، شماره سوم، پاییز ۹۳، صفحه: ۴۰-۳۵

بررسی وضعیت تمایل به موضوعات مذهبی در برونداد های علمی حوزه علوم پزشکی

دریافت مقاله: ۹۳/۱۰/۸ پذیرش مقاله: ۹۳/۱۱/۲۰

آرام تیرگر (PhD) [*۱]
زهرا آقالری [۲]

۱. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

*نویسنده مسئول: آرام تیرگر، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

تلفن: ۳۲۱۹۰۵۶۰ ۱۱ ۹۸+
فاکس: ۳۲۱۹۷۶۶۷ ۱۱ ۹۸+
Email: aramtirgar@yahoo.com

چکیده

سابقه و هدف: انتشار مقالاتی با موضوعات مذهبی در مجلات علوم پزشکی را می توان ابزار مثبت و مؤثری در درک بهتر مفاهیم دینی و تبیین ارتباط آن مفاهیم با مقوله بهداشت و سلامت برشمرد. هدف از پژوهش حاضر ارزیابی وضعیت انتشار مقالات علوم پزشکی با موضوعات مذهبی بوده است.

مواد و روش ها: این مطالعه به صورت مقطعی و برای یک دوره دو ساله (۱۳۹۲-۱۳۹۱) در تابستان ۱۳۹۳ روی مقالات فارسی منتشره از سوی مجلات دانشگاه های علوم پزشکی کشور به روش سرشماری به اجرا گذارده شد. عناوین، چکیده و کلید واژه کلیه مقالات از حیث استفاده از واژه هایی شامل خدا، قرآن، آیات و روایات، دعا، نماز، روزه، دین و مذهب مورد واکاوی قرار گرفت. برای جمع آوری داده ها از فرم ویژه ای متناسب با اهداف پژوهش و جهت پردازش آماری داده ها نیز از شاخص های توصیفی بهره برده شد.

یافته ها: بررسی بیش از ۱۳ هزار مقاله منتشره فارسی از میان ۱۲۶ عنوان نشریه وابسته به ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور طی دو سال ۱۳۹۲-۱۳۹۱ نشان داد که در ۸۲ اثر (۰/۶ درصد از کل مقالات) واژه های مذکور به کار رفته است. بالاترین فراوانی در خصوص واژه های به کار رفته متعلق به واژه قرآن با فراوانی ۱۹ مرتبه بود. بالاترین فراوانی انتشار مقالات مرتبط به ترتیب با ۱۳، ۱۱ و ۹ مقاله متعلق به دانشگاه های علوم پزشکی شهید بهشتی، بابل و اصفهان بودند.

نتیجه گیری: گرچه یافته های پژوهش از انتشار مقالاتی مرتبط با موضوعات مذهبی در مجلات علوم پزشکی حکایت دارد اما میزان آن اندک است. بنابراین ضرورت اتخاذ تدابیری با هدف توجه بیش از پیش متخصصین و انتشار بیشتر مقالات علمی در این حوزه احساس می شود.

واژگان کلیدی: علوم پزشکی، برونداد های علمی، مجلات، مقالات، موضوعات مذهبی

مقدمه

دین مبین اسلام برای انسان ارزش و احترام فوق العاده ای قائل است تا آنجا که در تعالیم جامع و کامل به مثابه ی یک آیین بهزیستی به تمامی مسائل حیاتی انسان از جمله بهداشت و سلامت عنایت خاص دارد (۱). در واقع دین اسلام سلامتی را نیاز اساسی و ضامن بقای نسل آدمی می داند، از این رو راهکار های فراوانی برای حفظ و تأمین آن پیش روی بشر قرار داده است. در آموزه های دینی به رهنمود های فراوانی در زمینه تغذیه، خواب، آمیزش جنسی، کار و محیط بر می خوریم که در پی کشاندن انسان به سوی سلامت فردی می باشند، همچنین رهنمود هایی درباره سلامت روانی، روحی، خانوادگی، اجتماعی وجود دارد که گویای جامع‌نگری دین اسلام به موضوع سلامت می باشد (۲). گرچه ارتباط بین دین و سلامت در حوزه نظری مبحث جدیدی در علوم دینی و یا حتی سلامت نیست اما شاید بتوان گفت تحقیقات مرتبط با چگونگی کاربرد عملی آن از مباحث روز در کشور ما و نیز در سطح بین المللی است. افزوده شدن بعد معنوی به تعریف سازمان جهانی بهداشت از سلامت، دلیل محکمی بر افزایش روز افزون میزان توجه به نقش عقاید دینی در سلامت است (۳). از طرفی ارائه خدمات مذهبی در مراکز بهداشتی درمانی برخی کشور ها که مبتنی بر اثبات این ارتباط به روش علمی است را می توان نشان دیگری از نیاز مبرم بشر به استفاده از آموزه های دینی در حفظ، تأمین و ارتقاء سلامت تعبیر نمود (۴). در دین اسلام همه کار ها با توجه به فلسفه و هدف آفرینش انسان طراحی می شود و چون آفرینش بیهوده نیست: «أَفَحَسِبتُم أَنَّما خَلَقْنَاكُم عبثاً وأَنَّكُم إِلَينَا لاَ تُرْجعونَ» (۵) همه انسان ها در برابر وظایف الهی، در قبال یکدیگر و جامعه اسلامی مسئول هستند. بخشی از فریضه امر به معروف و نهی از منکر، اموری را که در ارتباط با سلامت فرد و جامعه است، در بر می گیرد و همانگونه که می دانیم این دو از واجبات و لازم الاجرا هستند؛ لذا اداره امور بهداشتی، شناسایی عوامل بیماری و کنترل و آموزش آنها به افراد جامعه، بخشی از تکالیفی است که دست کم گروهی از انسان ها عهده دار آن هستند تا جلوی اتلاف جان ها را بگیرند. افراد شاغل در رشته های علوم پزشکی و حرفه های وابسته به آن، که امروزه خدمات بهداشتی درمانی را نیز به طور ویژه انجام می دهند، مسائل بسیاری در زمینه بهداشت و سلامت به انسان ها می آموزند (۲). بخشی از این آموزش از طریق تحقیق و پژوهش و انتشار مقالات حاصله در مجلات علمی پژوهشی امکان پذیر است. در واقع تحقیق و پژوهش بستر اصلی پیشرفت یک کشور در شاخه های مختلف علوم می باشد و دانشگاه ها و از جمله دانشگاه های علوم پزشکی از جمله مراکز عمده

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]

تولیدات علمی به ویژه در حوزه سلامت به شمار می آیند (۶). از سویی مجلات دانشگاهی به عنوان اصلی ترین ابزار ارائه نتایج پژوهش ها و مطالعات علمی، عهده دار وظیفه اطلاع رسانی علمی در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی هستند (۷) و به عنوان یکی از مجاری ارتباطات علمی محسوب می شوند که بر حسب محدوده جغرافیایی بر اهمیت آنها افزوده می شود. به بیان دیگر مجلات علمی تخصصی یکی از کانال های برقراری ارتباطات علمی اند که با استفاده از زبان ویژه علمی، پژوهشگران را از جدید ترین و معتبر ترین دستاوردهای علمی و پژوهشی آگاه نموده و نظر به سرعت انتشار و ادواری بودن آنها نقش و کارکرد ویژه ای در فرآیند اطلاع رسانی ایفا می کنند (۸).

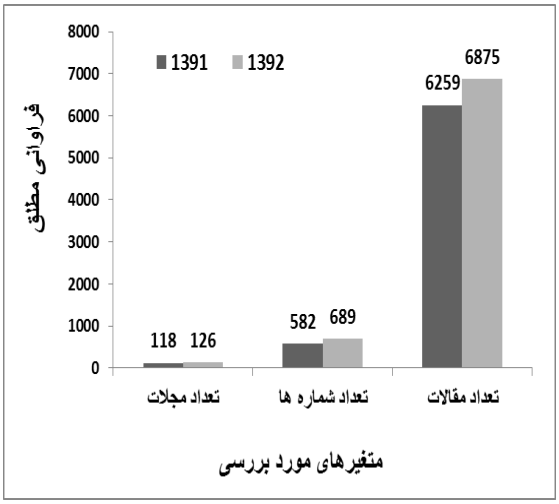
با توجه به مطالب فوق و اثر گذاری آموزه های مذهبی در تامین، حفظ و ارتقاء سلامت و از سویی نقش پژوهش ها و مقالات علوم پزشکی در بسط آگاهی های بهداشتی و تحقق سلامت به مفهوم وسیع آن، این سوال مطرح است که تا چه اندازه در پژوهش های علوم پزشکی و بهداشت به موضوعات و مضامین مذهبی پرداخته شده است. عدم دسترسی به اطلاعات مشخص در این رابطه، ما را بر آن داشت تا با طراحی پژوهشی به بررسی وضعیت انتشار مقالات با موضوعات مذهبی در نشریات علمی- پژوهشی و فارسی زبان دانشگاه های علوم پزشکی کشور بپردازیم.

مواد و روش ها

مطالعه حاضر به صورت مقطعی و طی دوره ای دو ساله (۱۳۹۲-۱۳۹۱) در میان کلیه مجلات علمی- پژوهشی دانشگاه های علوم پزشکی کشور به اجرا در آمد. مقالات با مراجعه به سایت دانشگاه ها و سپس سایت مجلات ابتیاع شده و در ادامه با استفاده از شیوه متداول در حوزه علم‌سنجی (یکی از رایج ترین روش های ارزیابی فعالیت های علمی و کمی سازی توسعه آن) (۹) عنوان مقاله ها و در صورت لزوم چکیده و کلمات کلیدی از حیث پرداختن به موضوعات مذهبی، مورد ارزیابی قرار گرفتند. گردآوری داده ها در این بررسی از طریق تمام شماری مقالات و با استفاده از فرمی محقق ساخته متناسب با اهداف پژوهش انجام پذیرفت. متغیرهای مورد بررسی شامل تعداد دانشگاه ها، تعداد مجلات فارسی زبان در هر دانشگاه، تعداد مقالات منتشر شده طی سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، و تعیین تعداد مقالات منتشر شده با کلید واژه خدا، قرآن، آیات و روایات، دعا، نماز، روزه، دین و مذهب بود. لازم به ذکر است که به کارگیری عبارت‌های مذکور در عنوان، متن چکیده و یا واژه های کلیدی، ملاک جدا سازی مقالات از همتایان خود بوده است. طی انجام این پژوهش، مجلاتی که در ابتدا فارسی و بعد به انگلیسی تغییر زبان داده بودند از مطالعه خارج شده و کلیه مجلاتی که فارسی- انگلیسی (دارای چکیده انگلیسی) بودند، مورد بررسی قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی از جمله شاخص های گرایش به مرکز، همچنین جداول و نمودار ها استفاده شد.

یافته ها

در پژوهش حاضر با مراجعه به سایت ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی، بیش از سیزده هزار مقاله منتشره (۱۳۱۳۴ مقاله) طی سال های ۱۳۹۲-۱۳۹۱ در قالب ۱۲۶ عنوان نشریه علمی- پژوهشی و ۱۲۷۱ شماره، به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفتند. دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۱۴ عنوان مجله فارسی و به دنبال آن دانشگاه های علوم پزشکی شهید بهشتی و مشهد (به ترتیب هر یک با ۱۲ و ۷ عنوان مجله فارسی) در صدر فهرست دانشگاه ها از نظر تعداد مجلات فارسی قرار گرفتند. از آنجائیکه کلیه نشریات علمی پژوهشی حوزه علوم پزشکی صرفاً از طریق نشریات وابسته به دانشگاه های علوم پزشکی منتشر نشده و بخشی از آنها توسط دانشکده ها و یا مراکز تحقیقاتی انتشار می یابند، بررسی سهم برونداد های علمی از هر یک از مراکز فوق نشان داد که از ۱۲۶ مجله علمی- پژوهشی، بیشترین سهم آنها (۶۸/۸٪) مستقیماً مربوط به دانشگاه و پس از آن ۱۲/۸٪ مربوط به دانشکده هایی مانند پرستاری و مامایی بودند. البته تعدادی از مجلات نیز وابسته به دیگر دانشکده ها مانند دندانپزشکی و مراکز تحقیقاتی بودند. بررسی دو ساله مقالات منتشره از سوی مجلات علوم پزشکی نشان داد که صرف نظر از افزایش فراوانی مطلق مقالات و مجلات منتشره طی سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل از آن، میانگین مقالات منتشره توسط این نشریات نیز به طور کلی با ۳/۵٪ رشد همراه بوده است (نمودار ۱).

نمودار ۱: توزیع فراوانی مطلق برخی متغیر های مورد بررسی در مجلات فارسی زبان دانشگاه های علوم پزشکی (۱۳۹۲-۱۳۹۱)

از میان تمامی مقالات مورد بررسی، با توجه به واژه های انتخابی و قسمت های مورد بررسی در مقالات (عنوان، چکیده و کلید واژه های موضوعی)، ۸۲ مقاله (حدود ۰/۶٪) در ارتباط با موضوعات مذهبی تشخیص داده شدند. از این تعداد، واژه های قرآن و مذهب به ترتیب هر یک با فراوانی ۱۹ و ۱۷ مورد دارای بالا ترین فراوانی، و از حیث محل انتشار، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، بابل و پس از آن دانشگاه های علوم پزشکی اصفهان و مشهد به ترتیب با فراوانی ۱۳، ۱۱، ۹ و ۶ مقاله دارای سهم بیشتری نسبت به دیگر دانشگاه های علوم پزشکی بودند. جدول ۱ به ارائه دقیق‌تر نتایج حاصل از بررسی مقالات اختصاص یافته است.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]

جدول ۱: توزیع فراوانی مطلق کلید واژه های مورد بررسی در مجلات فارسی زبان دانشگاه های علوم پزشکی (۱۳۹۲-۱۳۹۱)

واژه مورد بررسی در مقالات	سال انتشار		مجموع
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	
قرآن	۱۳	۷	۱۹
مذهب	۱۰	۷	۱۷
دین	۶	۸	۱۴
روزه	۳	۸	۱۱
خدا	۶	۲	۸
دعا	۳	۱	۴
نماز	۳	۱	۴
آیات و روایات	۴	۱	۵
جمع	۴۷	۳۵	۸۲

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اینکه مضامین مرتبط با سلامت و بیماری به طور طبیعی اصلی‌ترین متغیر پژوهشی و موضوع انتشار مقالات در میان محققین علوم پزشکی هستند و از سویی آیات، روایات و توصیه های مذهبی برای ما مسلمانان یکی از منابع بسیار مهم در تبیین اهمیت موضوعات مختلف به شمار می آیند، انتظار آن است که در تدوین مقالات علمی در حوزه پزشکی، بهداشت و سلامت تا حد قابل قبولی شاهد استفاده از آیات، روایات یا دیگر مضامین مذهبی باشیم (۱۰) اما برخلاف انتظار، چه در کشور ما و چه در بسیاری از کشور های اسلامی، وضعیت موجود از شرایط متفاوتی حکایت دارد و آن چنان که شایسته است آموزه های دینی و مذهبی در بهبود و ارتقاء سلامت فردی و اجتماعی مورد استفاده قرار نگرفته و ارتباط دین و سلامت بیشتر در سطح مباحث نظری متوقف شده است (۴). شاید همانگونه که از نتایج این پژوهش بر می آید، نقصان میزان پژوهش ها و به تبع آن انتشارات علمی با موضوعات مذهبی در مجلات علوم پزشکی (انتشار ۸۲ مقاله در مقابل بیش از ۱۳ هزار مقاله در یک دوره دو ساله) را بتوان یکی از شواهد چنین وضعیتی بر شمرد.

مشاهده وضعیت اخیر در حالی است که در بسیاری از آموزه ها و توصیه های مذهبی رهنمود های گوناگونی در راستای تبیین اهمیت موضوعات مرتبط با بهداشت و سلامت وجود دارد. به طور مثال در دین اسلام نماز از جایگاه بسیار والایی برخوردار است و در آیات مختلف، از جمله در«اقم الصلوه لذکری» (۱۱) و «الا بذکر الله تطمئن القلوب» (۱۲) مستقیماً به نقش نماز در آرام سازی درونی، شفابخشی قلب و شادابی روح و روان اشاره شده است (۱۳). نماز با همه فضیلت ها و تمام آثار تربیتی فوق العاده و غالباً منحصر به فرد، آثار بهداشتی بسیار مهم و شفا بخشی دارد. آسایش روحی- روانی و نیز اثرات اخلاقی- تربیتی آن بر انسان ها، جلوه هایی زیبا از ویژگی های بهداشتی- درمانی نماز است (۱۴). این در حالی است که نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد تعداد مقالات مرتبط با موضوع نماز طی دو سال ۱۳۹۲-۱۳۹۱ در میان بیش از سیزده هزار مقاله منتشره در مجلات دانشگاه های علوم پزشکی، تنها ۴ مورد را به خود اختصاص داده است. همچنین سهم مقالاتی با توجه به موضوع روزه (بر اساس جستجوی کلیدواژه روزه) گویای ارائه ۱۱ مقاله طی یک دوره دو ساله در نشریات دانشگاه های علوم پزشکی (کمتر از ۰/۱ درصد از کل مقالات مورد بررسی) بوده است (جدول ۱). تدوین مقالات علمی با استناد به مطالب مندرج در کتب مذهبی همچون قرآن کریم، تأثیر بسیاری در پذیرش و اجرای مسائل بهداشت و سلامت از سوی تمامی مردم جامعه دارد. چرا که قرآن معجزه بزرگ و جاوید حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و منشور هدایت بشر به سوی سعادت و بهروزی است. حضرت علی علیه السلام نیز می فرمایند: در قرآن درمان بزرگ ترین درد هاست (۱۵). قرآن عناصر چهارگانه را کاملاً در نظر دارد و سلامت آنها را تأمین می کند؛ یکی بدن انسان است و دیگری جان انسان، سوم بدنه جامعه اسلامی و چهارم حکومت اسلامی است. قرآن خاصیتش این است که انسانیت انسان را به او تفهیم می کند تا خود را از مرز حیوان جدا بداند. وقتی خود را از مرز حیوان جدا دانست فکر می کند که هم باید بدن خود را سالم نگه بدارد و هم روح خود را که یک موجود ملکوتی است. از دیگر آثار پژوهش در قرآن آن است که بدنه جامعه را سالم نگه می دارد و همچنین جان جامعه را که حکومت و نظام است (۱۶).

پژوهش حاضر بیانگر آن بوده است که میزان نگارش مقالات منتشره در مجلات علوم پزشکی با عنایت به قرآن و مفاهیم قرآنی (با تاکید بر استفاده از واژه قرآن در عنوان، چکیده یا کلید واژه های موضوعی)، تنها ۱۹ مقاله (۰/۱۴ درصد از کل مقالات) بوده است (جدول ۱). هرچند که بهره گیری از این کتاب مقدس در مقایسه با سایر منابع مذهبی بیشتر بوده است ولی در حد قابل قبولی به نظر نمی رسد. نتایج پژوهشی تحت عنوان وضعیت بهره گیری از قرآن و نهج البلاغه در بروندادهای علمی حوزه علوم پزشکی توسط Tirgar و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که میزان استفاده از قرآن به عنوان منبع در نگارش کلیه مقالات منتشره یک نشریه علوم پزشکی طی دوره زمانی ۲۲ ساله، کمتر از ۱ درصد (۱۵۷ مورد از میان بیش از ۱۹۰۰۰ منبع مورد استفاده) بوده است (۱۰). همچنین در پژوهشی دیگری توسط Tirgar و همکاران (۱۳۹۱) میزان استفاده از منابع مذهبی در تدوین پایان نامه های پزشکی و دندانپزشکی کمتر از ۰/۱ درصد گزارش شده است (۱۷).

قرآن کتاب هدایت انسان ها در همه اعصار و زمان هاست و از بین صفات و خصوصیاتش، این صفت مهم ترین ویژگی این کتاب شریف شناخته می‌شود. همانگونه که در این کتاب الهی یاد شده است «این قرآن به راهی که استوار ترین راه هاست هدایت می کند» (۱۸). بنابراین یکی از منابع مهمی که برای حفظ سلامت و درمان بیماری ها می تواند مورد استفاده قرار گیرد کتاب ارزشمندی همچون قرآن کریم است. یافته های پژوهش حاضر نشان داد که تعداد مقالات منتشره با عنایت به احادیث و روایات به عنوان واژگانی در عنوان، چکیده یا کلیدواژه‌های موضوعی، تنها ۵ مقاله بوده است. در صورتی که از پیامبران و ائمه اطهار توصیه های بی‌شماری مبنی بر اهمیت موضوع سلامتی، بهداشت و تأثیر آن در زندگی دنیوی و اخروی در دسترس می باشد. ویژگی فوق دلیلی است که انتظار

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]

بهره گیری از این منابع به شکل گسترده تر و با اهدافی چون سوژه پژوهشی، ابزاری در راستای بیان مسئله یا اهمیت موضوع، و یا شاهدی در تفسیر یافته ها را کاملاً توجیه می نماید. پیامبر گرامی اسلام می فرمایند: «به هر مقدار که می توانید نظافت را رعایت کنید؛ زیرا خداوند متعال اسلام را بر پایه نظافت بنا نهاده است و هرگز کسی وارد بهشت نمی گردد؛ مگر این که پاکیزه باشد» (۱۴). با نگاهی به متون و منابع مذهبی می توان دریافت که بخش زیادی از موضوعات بهداشتی و مرتبط با سلامت در قالب احکام شرعی (وجوب، استحباب، حرمت و کراهت) در اسلام بیان شده است. این گونه بیان، می‌تواند برای فرد مسلمان به عنوان یک تکلیف مطرح باشد و او خود را ملزم به رعایت آن بداند. به عبارتی دیگر، قرار دادن مسائل بهداشتی در برنامه عبادی مسلمان، انگیزه لازم را برای اجرای آن ایجاد می نماید و این در حقیقت نوعی ضمانت اجرا است. آیه مبارکه «أَلَم یعلَم بِأَنَّ اللَّه یرَی» (۱۹) همان ضمانت اجرایی است که در احکام دین بر فکر و عمل مسلمان حاکم است و او را از گناه در خلوت و خیانت به مسلمانان باز می دارد، از این گذشته مسلمانی که بداند هر کاری که باعث آسایش مسلمانان و حفظ سلامت آنها باشد خدمتی در جهت رضای خدا است، از پاکسازی محیط و کمک به حفظ بهداشت عمومی به عنوان عمل خیر استقبال خواهد کرد.

از دیگر نکات حایز توجه آنکه، در نظر گرفتن اصول و مفاهیم معنوی و مذهبی نه تنها برای ما مسلمانان، بلکه برای جمعیت قابل توجهی از مردم جهان در دیگر ادیان نیز مهم و حیاتی است. در جوامع صنعتی و فرامدرن نیز برخلاف انتظار، معنویت طالبان زیادی دارد و از عناصر مهم زندگی افراد جامعه است. آمار و ارقام بیانگر این موضوع است که مردم آمریکا نسبت به جنبه‌های معنوی و مذهبی زندگی علاقه مند هستند. همچنین شبکه بین‌المللی بین الادیانی حقوق بشر اعلام کرده است که توجه به باور های مذهبی و معنوی یک پدیده بین المللی است (۲۰).

بنابراین همان طور که پیش از این نیز آمده است، انتظار بهره گیری از آیات کتاب خدا یا احادیث و روایات ائمه به شکل گسترده تر و با اهدافی مانند سوژه پژوهشی، دلیلی برای بیان مسئله یا اهمیت موضوع، و یا شاهدی در تفسیر یافته ها در پژوهش ها و مقالات علوم پزشکی امری کاملاً پذیرفتنی است. در مجموع این طور به نظر می رسد که علی رغم نقش تعیین کننده پژوهش ها و مقالات علمی و از جمله مقالات علوم پزشکی در توسعه جوامع بشری و از سویی نقش اثر گذار و تعیین کننده توصیه ها و مفاهیم دینی در اغلب موضوعات و اکثر جوامع، سهم بهره‌گیری از این منابع در مقالات علوم پزشکی اندک است. از این رو با توجه به نتایج این بررسی، توصیه هایی چون موارد زیر قابل طرح به نظر می‌رسد:

- بررسی تمایل به موضوعات مذهبی به دیگر شیوه ها
- بررسی تمایل به موضوعات مذهبی در دیگر برونداد های علمی مانند پایان نامه ها
- بررسی تمایل به موضوعات مذهبی در دیگر حوزه های علمی مانند علوم انسانی و شاخه های مختلف آن
- طراحی پژوهش با هدف بررسی علل، خلاء ها و موانع کاربرد منابع مذهبی در آثار علمی متخصصین دیگر علوم غیر از علوم دینی
- پژوهش به منظور دستیابی به شیوه هایی جهت ترویج و تسهیل بهره‌گیری از منابع مذهبی با هدف غنای تولیدات علمی.

تقدیر و تشکر

مولفین بر خود لازم می دانند تا از توصیه های سازنده آقای دکتر محمد هادی یدالله پور عضو محترم هیات علمی دانشگاه در تنظیم این اثر و همچنین حمایت های صورت پذیرفته از سوی حوزه معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه قدردانی نمایند.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]

References

1. Naeemi E, Poursamad A. Health and hygiene among Quran' verses, Regional Conference on Health Research in the Quran, 2010, http://www.civilica.com/Paper-YUMHANDQC01-YUMHANDQC01_004.html] [In Persian].
2. Esm hosseini GH. Health system in Islam, Quran and Science, 2009; 3(5): 114-144 [In Persian].
3. Yadollahpour MH, Fazeli Kebria M. A comparative study of the concept of spiritual intelligence in terms of psychology and Islam, Babol University of Medical Sciences, Islam and Health Journal. 2014; 1(1): 48-57 [In Persian].
4. Keshavarz Mohamadi N. Methodology of research on religion and health: Islamic health promotion, Regional Conference on Health Research in the Quran, 2010, http://www.civilica.com/Paper-YUMHANDQC01-YUMHANDQC01_004.html] [in Persian].
5. The Holy Quran Surah Al-Mominon, Verse 115.
6. Fereshtehnejad SM, Motevalian SA, Moradi Lakeh M, Aghili S, Shafiee Sabet A. Comparison of the qualitative and quantitative indexes of scientific medical journals affiliated to Iran University of Medical Sciences with Iranian Exemplary Medical Journals during 2008-2010. Iran university of medical sciences, 2010; 17(77): 40-54 [In Persian].
7. Zaki MA. Investigate the content of the research trends in scientific journals Management, Knowledge Management, 2006; No 75: 43-74 [In Persian].
8. Janani P, Rodbari M, Tahmtan A, Sedghi Sh. Content analysis of publications in the Faculty of Nursing, Tehran University of Medical Sciences. Preventive Care in Nursing and Midwifery Journal, 2012; 2(1): 53-61 [In Persian].
9. Noroozi Chakoli A. Introduction to scientometric. The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT), Tehran, 2011,93.
10. Tirgar A, Habibzadeh Y, YadollahPour MH. Using Quran and Nahj olbalagheh in scientific outputs of medical sciences, Babol University of Medical Sciences, Islam and Health Journal, 2014; 1(2): 22-26 [In Persian].
11. The Holy Quran Surah Taha, Verse 14.
12. The Holy Quran, Surah Al-Raad, Verse 28.
13. Chavoshi A, Talebian D, Tarkhorani H, Sedqi-Jalal H, Azarmi H, Fathi-Ashtiani A. The relationship between prayers and religious orientation with mental health, Journal of Behavioral Sciences, 2008 ; 2(2): 149-156 [In Persian].
14. Ameri A, Taleb A.M., Ahmadi Teymourlouee S.A. Prayer: Love viewpoint and mainline of health and welfare, Teb Va Tazkiey. 2010, 19(1): 39-0 [In Persian].
15. Reyshahri M. MizanulHikmah. 7th ed. Qom: Dar al-Hadith Cultural-Scientific Institute 2009; p: 459 [In Persian].
16. Javadi Amoli A. Message of Grand Ayatollah Javadi Amoli to Quranic research conference. Babol University of Medical Sciences, Islam and Health Journal. 2014; 1(1): 7-9 [In Persian].
17. Tirgar A, Yaminfirooz m, Nikkhah A, Mousavi A. Using religious resources amoung graduate students theses in medical sciences, Babol University of Medical Sciences, Winter 2013;15(supp 1): 89-93 [In Persian].
18. The Holy Quran, Surah Al-'Isra', Verse 8.
19. The Holy Quran, Surah Al- Alagh, Verse 18.
20. Cheraghi M, Molodi M. The relationship between different aspects of religion and public health at Isfahan University's students. New Educational Approaches. 2006; 2(2): 1-22 [In Persian].

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]

Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

Babol Univ. of Med. Sciences
Islam and Health Journal/ 2014; 1(3): 35-40

Tendency to religious issues in scientific outputs of medical sciences

Received: 29 Dec 2014 Accepted: 9 Feb 2015

Tirgar A (PhD)[1*]
Aghalari Z [2]

1. Social Determinants of Health Research Center, Medical Faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
2. Student Research Committee, Medical Faculty, Babol University of Medical Science, Babol, Iran

[*]**Corresponding Author:**
Tirgar A, Social Determinants of Health Research Center, Medical Faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Tel: +98 11 32190560
Fax: +98 11 32197667
Email: aramtirgar@yahoo.com

Abstract

Introduction: Publishing articles on religious issues is an effective means to understand religious concepts and their relation to health and hygien. The aim of this study was to discover tendency to religious issues in scientific outputs of medical sciences.

Methods: This cross-sectional study was conducted on all Persian Medical Sciences Journals during two years (2011-2013). Titles, abstracts and keywords of all articles were reviewed in terms of words such as God, Quran, Verses and Hadith,prayer,fast, and religion. The data were collected by means of a tailor-made data collection sheet and analyzed using descriptive statistics.

Findings: The results showed that 82 (0.6% of articles) of 13000 published articles from 126 journals of 47 Medical Sciences Universities (during 2011-2013) were used mentioned words. Journals of Shahid Beheshti, Babol and Isfahan Medical Sciences Universities had the highest frequency of related articles (13, 11 and 9, respectively) and Quran was the most frequent word among all detected articles (19 times).

Conclusion: Although a number of scientific outputs of medical sciences were dedicated to religious issues, the rate of such topics was limited. Therefore, it is recommended that the specialists must be careful and take measures aimed at publishing more scientific articles in this field.

Keywords: **Medical Sciences, Scientific outputs, Journals, Articles, Religious issues**

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-15]